

Образне народне бачення у мовних системах (на матеріалі назв птахів в українській, німецькій, російській та англійській мовах)

Дробаха Л. В., м. Кіровоград

У статті на матеріалі назв птахів розглядаються особливості відображення позамовної дійсності, що відображає життя і культуру даних народів.

The article on the material of the birds' names deals with the questions of the peculiarities of representation in Ukrainian, German, Russian and English extralanguage reality, that reflects life and culture of these people.

Кожна національна мовна система відображає в системі значень своїх лексичних одиниць позамовну дійсність, що є середовищем життя і діяльності даного народу. Цілком очевидним є факт, що при вивченні як окремих слів, так і ЛСГ, виявляється, що система значень у кожній мові являє собою неповторну індивідуальність [13: 99]. Абсолютизація "семантики мови" веде в кінцевому підсумку до відриву мови від самого процесу пізнання, тобто від основної умови створення і функціонування концептуальних систем, що відображають пізнавальний досвід носіїв мови [8: 264]. Тому час від часу виявляються неспівпадання, коли в одній мові в слові є декілька ЛСВ (у даному випадку нас цікавлять – на позначення певних предметів та явищ), а в іншій - один або іншого характеру.

Наприклад, в **укр. мові** відмічено: укр. деркач 'І птах; II 1)стертий віник; 2)перен. про щось обсмикане, обірване' [СУМ: II, 252] –нім. der Wachtelkönig, рос. коростель – 'птах'; укр. індик '1)птах; 2)страва з цього м'яса' [СУМ: IV, 26]– нім. der Truthahn, рос. индюк – 'птах'; укр. каплун '1)птах; 2)рідко. їжа з м'яса такого півня' [СУМ: IV, 95] – нім. der Karau, рос. каплун – 'птах'; укр. квочка '1)птах; 2)астр. народна назва сузір'я з кількох розташованих купкою, невеликих зірок; сузір'я Плеяд' [СУМ: IV, 138] –нім. die Bruthenne, рос. квочка – 'птах'; укр. пава '1)птах; 3)діал. пір'їна павича як оздоба' [СУМ: VI, 7] –нім. der Pfau, рос. павлин – 'птах'; укр. побережник 'птах; //застар. лісовий сторож' [СУМ: VI, 610] – нім. der Alpenstrandläufer, рос. чернозобик – 'птах'; укр. селезень '1)птах; 2)розм. намерзлий візерунок на віконних шибках; 3)розм. розколина на кризі, що утворюється від удару' [СУМ: IX, 116] –нім. der Enterich,

рос. селезень – 'птах'; укр. тетеря '1)птах; II 1)страва з борошна та пиона; 2)страва із сухарів або хліба з водою, сіллю, цибулею та олією' [СУМ: X, 102] – нім. das Birkhuhn, рос. тетерев – 'птах'; укр. чернь '1)сплав з срібла, свинцю, сірки і т. ін., який використовується для художнього оздоблення металевих (перев. срібних) виробів; //Художня обробка металу, при якій гравійований на ньому малюнок заповнюється таким сплавом; //Гравіювання, декоративне оздоблення, візерунки, нанесені таким способом на металеву поверхню виробу; 2)застар. чорний колір чого – небудь; чорнота; 3)спец. чорна вугільна фарба органічного походження; 4)перев. зневажл. простий народ, низи суспільства; //Рядові представники якого – небудь громадського середовища, суспільної верстви; //Духовно обмежене середовище, маса, верства і т. ін., позбавлена високих помислів і бажань; 5)птах' [СУМ: XI, 311, 312] –нім. die Samtente, рос. турпан черный – 'птах'.

У нім. мові відповідно зустрічаємо також подібні випадки неспівпадання. О. О. Потебня підкреслював, що якби мови були лише засобами позначення думки вже готової, що утворилася без них, як дійсно гадали в минулому, частково у теперішньому столітті, то їх відмінності по відношенню до думки можна було б порівняти з розбіжними почерками й шрифтами однієї тієї самої азбуки. Вчений наголошує, що людина, яка розмовляє двома мовами, переходячи від однієї мови до іншої, змінює разом з тим характер і напрямок ходу своєї думки, а на подальший хід її вплив лише помірний [9: 162, 164].

Отже, в **нім. мові** виявляємо: der Dickfuß '1)птах; 2)неістивний пластинчатий гриб з шишкоподібною ніжкою, що росте у купі' [D: II, 528] – укр. та рос. авдотка – 'птах'; der Albatros '1)птах; 2)в гольфі: досягнення уловини менш чим за три удари' [D: I, 100] – укр. і рос. альбатрос – 'птах'; нім. die Drossel '1)птах; 2)стволи рушниці (мислив.); 3)техн. дросель' [D: II, 573] – укр. дрізд, рос. дрозд – 'птах'; нім. die Trappe '1)птах; 2)брудний слід від ноги' [D: VI, 2617] – укр. дрохва, рос. дрофа – 'птах'; нім. der Eisvogel '1)птах; 2)представник виду денних метеликів, чиї крила зверху мають білі плями' [D: II, 667] - укр. і рос. зимородок – 'птах'; нім. der Fink '1)птах; 2)застар.

студент, який не відноситься до ніякого об'єднання' [D: II, 847] – укр. і рос. зяблик – 'птах'; нім. der Kiwi '1)птах; 2)фрукт' [D: IV, 1472] – укр. ківі, рос. киви –киви – 'птах'; нім. die Schnepfe '1)птах; 3)у деяких місцевостях: носик від чайника' [D: V, 2303] – укр. і рос. кулик – 'птах'; нім. der Kleiber '1)птах; 2)будів. робітник, спеціаліст по глинобитним будівлям' [БНРС: I, 716] – укр. повзик, рос. поползень – 'птах'; нім. die Ringeltaube '1)птах; 2)застар. особливо сприятлива умова, цінна річ, яка була одержана' [D: V, 2167] – укр. припутень, рос. вахирь – 'птах'; нім. die Eule '1)птах; 3)у півн. (зах.) Німеччині, Берліні – поліцейський на ночній дорозі; охоронець вночі; 4)півн. Німеччина: а)щітка; б)мітелка; 5)представник родини нічних метеликів з подібним до пір'я сови малюнком передніх сірих крил' [D: II, 762] – укр. і рос. сова – 'птах'; нім. der Würger '1)застар. той, хто когось з наміром душить; 2)птах' [D: VI, 2908] – укр. сорокопуд, рос. сорокопут – 'птах'; нім. der Strauß '1)букет; 2)птах; 3)застар. боротьба, сварка' [D: VI, 2517] – укр. і рос. страус – 'птах'; нім. der Star '1)птах; 2)відомий митець театру чи кіно; 3)хвороба оболонки ока, //j-t den Star stechen – пояснити як це в дійсності' [D: VI, 2477] – укр. шпак, рос. скворец – 'птах'.

Аналіз даних прикладів підтверджує висновок Р. Ладо про те, що хоча певні значення слова однієї мови іноді можуть бути перекладені за допомогою слова іншої мови, небагато знайдеться (якщо взагалі знайдеться) таких слів у двох мовах, які співпадали б у всіх своїх значеннях [4: 41]. У **рос. мові** також виявлена цікава низка відповідних прикладів неспівпадання: рос. ворон 'птах; //гра, що являє собою напад ворона або шуліки на квочку з курчатами' [ССРЯ: II, 675] – укр. ворон, нім. der Rabe – 'птах'; рос. вьорок '1)птах; 2)обл. невелике дерев'яне знаряддя, що служить для намотування ниток на в'юшку та розправлення закрутин' [ССРЯ: II, 1345] – укр. в'юрок, нім. der Bergfink – 'птах'; рос. ибис 'птах; //зображення ібіса' [ССРЯ: V, 11] – укр. ібіс, нім. der Ibis – 'птах'; рос. казарка '1)птах; 2)жук з родини довгоносиків, личинка якого живиться бутонами, буруньками і плодами плодових дерев' [ССРЯ: V, 656] – укр. казарка, нім. die BläBigans – 'птах'; рос. крапивник '1)зарості

кропиви; 2)птах' [ССРЯ: V, 1577] – укр. кропив'янка, нім. die Grasmücke – 'птах'; рос. малиновка '1)птах; 2)наливка, що приготовлена з плодів малини' [ССРЯ: VI, 531] – укр. малинівка, нім. das Rotkehlchen – 'птах'; рос. марабу 'птах; //ишне пір'я цього птаха, що використовується як прикраси' [ССРЯ: VI, 619] – укр. марабу, нім. der Marabu – 'птах'; рос. морянка '1)птах; 2)те саме, що моряна (вітер, що віє з моря)' [ССРЯ: VI, 1283, 1284] – укр. морянка, нім. die Eisente – 'птах'; рос. перепелятник '1)птах; 2)спец. мисливець – любитель або спеціаліст із полювання на перепелів' [ССРЯ: IX, 801] – укр. перепелятник, нім. der Sperber – 'птах'; рос. пищуха '1)птах; 2)невелика тварина родини гризунів, з довгим волохатим покривом, невеликими вухами і коротким хвостом, що вигукує пискляві звуки' [ССРЯ: IX, 1278] – укр. пищуха – 'птах'; рос. просянка '1)птах; 2)бур'ян родини злакових, подібний до проса' [ССРЯ: XI, 1426] – укр. просянка, нім. die Grauammer – 'птах'; рос. рябчик '1)птах; //м'ясо цього птаха як їжа; 2)розм. зневажлива назва цивільних у військових кругах дореволюційної Росії; 3)рід трав'янистих рослин родини лілейних з квітками різноманітного забарвлення, звичайно зі строкатим малюнком' [ССРЯ: XII, 1657] – укр. рябчик, нім. das Haselhuhn – ; рос. сорока '1)птах; 2)старовинний головний убір на Русі заміжньої жінки; рід кички' [ССРЯ: XIV, 326] – укр. сорока, нім. die Elster – 'птах'; рос. стервятник '1)птах; //взагалі про тварин (звичайно птахів), що живляться падлом' [ССРЯ: XIV, 852] – укр. стерв'ятник, нім. der Aasgeier – 'птах'; рос. чистик '1)птах; 2)лопаточка, якою зіскоблюють землю, бруд' [ССРЯ: XVII, 1057] – укр. чистун, нім. der Alk – 'птах'.

Заслужують на увагу і цікаві приклади з **англ. мови**. При цьому можна погодитися з думкою, що “деякі значення, що виявляються в одній культурі, можуть бути відсутніми в іншій” [80: 35]. Порівняймо: англ.: srike '1)птах; 3)спорт. швербот типа “кулик”; 4)жарг. законник, крючоктвір; 5)амер. жарг. недокурок чинарик' [БАРС: II, 490] – укр. бекас, нім. die Bekassine – 'птах'; англ. crow '1)птах; 3)сузір'я' [БАРС: I, 326] – укр. ворона, нім. die Krähe – 'птах'; англ. eider '1)птах; 2)гагачий пух' [БАРС: I, 432] – укр. гага, нім.

die Eiderente – 'птах'; англ. *oriole* '1)птах; 3)штучна приманка для форелі' [БАРС: II, 139] – укр. *іволга*, нім. *der Pirol* – 'птах'; англ. *duck* '1)птах; 3)машина, яка здатна рухатися по суші і воді та використовується як плаваючий засіб для десантських військ; 4)у крикеті *ducks egg*: рахунок гравця з битою нуль' [OALD: I, 269] – укр. *качка* – 'птах'; англ. *nutcracker* '1)знаряддя для роздавлення горіхів; 2)птах' [W: II, 1552] – укр. *кедрівка*, нім. *der Tannenhäher* – 'птах'; англ. *penguin* '1)птах; 2)ав. жарг. *учбовий літак*' [БАРС: II, 187] – укр. *пінгвін*, нім. *der Pinguin* – 'птах'; англ. *pelican* '1)птах; 2)хім. застар. *пелікан*, *алембік*; 3) мед. застар. *ключ для виривання зубів*; 4)військ. застар. *гармата*' [БАРС: II, 185] – укр. *пелікан*, нім. *der Pelikan* – 'птах'; англ. *reacock* '1)птах; 2)сузір'я' [БАРС: II, 181] – укр. *пава*, нім. *der Pfau* – 'птах'; англ. *roller* 'I 1)рулон; 2)хвиля; 4)газонокосарка; 5)бинт, пачка бинта; 6)робітник – прокачувач; 7)діал. *скалка*; 8)бігуді; 9)техн. а)циліндр, що обертається, б)ролик, *коліщатко*; 10)полігр. *матричний каландр*; 11)морс. *роульс*; II птах' [БАРС: II, 361] – укр. *ракша*, нім. *die Blauracke* – 'птах'; англ. *ruff* 'I 1)брижі, *рюш*; 2)кільце пір'я або шерсті навколо шиї (у птахів або тварин); 3)птах; 4)тех *гребінь*, *круговий виступ на валу*; II *йорж* (риба); III карт. 1)козир' [АРС: 646] – укр. *турухтан*, нім. *der Kampfläufer* – 'птах'; англ. *dipper* '1)водолаз; 2)баптист; 3) а)ківиш, *черпак*, б)Велика Медведиця; 4)птах; 5) а)метал. *ливарний ківиш*, б)черпак екскаватора, в)авт. *черпачок* (шатуна); б)геол. *низхідне скидання*; 7)фото *тримач* (у ваночці для проявлення); 8)авт. *перемикач світла фар*' [БАРС: I, 381] – укр. *рінник*, нім. *die Wasseramsel* – 'птах'.

Наведені приклади підтверджують висновок про те, що мета метафори - викликати уявлення, а її світ – це світ образного мислення. Образність мови формується по мірі оволодіння дійсністю [13: 111, 117]. Відповідно з цим можна погодитися, що образне народне бачення створює дивовижні за виразністю слова, що пов'язані з виробничими заняттями, звичаями, прикметами, духовною і матеріальною культурою народу – носія мови [7: 32].

Розглянемо співвідношення, які виявляють з кожного боку відмінні ЛСВ

на позначення певних предметів або явищ. Наприклад:

укр. <u>галка</u> [СУМ: II, 20]	-	нім. <u>die Dohle</u> [D: II, 551]
'1)птах;		'1)птах;
2)перен. шматочок чого – небудь м'якого, зліпленого в кульку'		2)старомодний темний капелюх'

Даний приклад демонструє наявність у відповідників крім спільного значення птаха також і розбіжні ЛСВ, які позначають зовсім інші предмети.

Порівняймо:

укр. <u>журавель</u> [СУМ: II, 547]	-	нім. <u>der Kranich</u> [БНРС: I, 744]
'1)птах;		'1)птах;
2)довга жердина, приладнана біля колодязя як важіль для витягування води або й весь пристрій з такою жердиною;		//der goldene Kranich – золотий журавель (значок персоналу авіакомпанії “Люфтганза”);
3)народний сюжетний танець, у якому танцюючі зображують журавлів'		2)журавель (сузір'я)'
укр. <u>ластівка</u> [СУМ: IV, 452]	-	нім. <u>die Schwalbe</u> [БНРС: II, 329]
'1)птах;		'1)птах
//перша ластівка – про перші ознаки появи кого -, чого – небудь'		3)розм. ляпас;
		4)шутк. фрак'
укр. <u>норець</u> [СУМ: V, 442]	-	рос. <u>поганка</u> [ССРЯ: X, 158]
'1)птах;		'3)птах;
2)застар. водолаз'		2)неістівний, отруйний гриб'
рос. <u>коршун</u> [ССРЯ: V, 1484]	-	англ <u>kite</u> [OALD: I, 466]
'птах;		'1)птах;
//гра, в якій уявляється як шуліка нападає на квочку з курчатами'		2)повітряний змії'

нім. der Grünling [D: III, 1099] - рос. зеленушка [ССРЯ: IV, 1187]

'2)птах;	'1)птах;
1)гриб;	2)дрібна комаха зеленуватого забарвлення з металічним відблиском; 3)риба отряду окунеподібних, що відрізняється пістрявим забарвленням – яскраво – зеленим з рядами синіх і червоних плямочок'
3)необпалена цегла;	
4)недосвідчена людина'	

Таким чином, на даних прикладах можна побачити різноплановість ЛСВ в аналізованих мовах, назви яких позначають різні галузі діяльності людини і, звичайно, знаходять своє вживання в найрізноманітніших контекстах. Наприклад, “-Ай-яй-яй! – закричав нараз Прокіп, сплеснувши в долоні, побачивши на лавочці дві свіжо зарізані гуски, з яких одна мала бути спечена для пана директора, а друга зварена на росіл для хорих у тюремнім шпиталі” (І. Франко). У даному випадку укр. *гуска* вживається у значенні страв, які будуть готуватися із гусячого м’яса. Так, нім. der Star (шпак) зустрічаємо у такому контексті: “Stare ahmen den Gesang und das Geplärr anderer Vögel nach. Einzeln gehalten, schwatzen sie ganze Sätze der Menschengesprache nach. Es gibt ja auch Starenmenschen, wie wir wissen” (Ервін Штрітматер) – (у перекладі: шпаки імітують спів і плач інших птахів. Якщо їх тримати окремо, то тоді вони промовляють цілі речення людської мови. Є також люди – шпаки, як ми знаємо). З даного опису випливає значення слова “Starenmenschen” стосовно людей, які забагато базикають. Першорядна роль контексту для виявлення значення слова в мовленні полягає в тому, що контекст не показує, а визначає наперед значення, яке в ньому реалізується, він зумовлює той факт, що в кожному випадку виступає саме дане значення [6: 46]. Ось чому саме в контексті можна визначити те, про що йдеться. “Приховані семантичні категорії, що визначають своєрідність одного контекстного варіанта, можуть при додаткових ознаках залишатися релевантними для характеристики іншого контекстного варіанта значення” [10: 46].

Найчастіше можна зустріти в літературі такі приклади, в яких автори вживають слова в переносних значеннях або порівняннях, і відтінки значень слів знаходять свій відбиток у мовленні, тим самим відображаючи національне світобачення. Наприклад: “Весно, **голубко**, чому ж ти не йдеш?”; “**Мов яструб**, бистро я сюди спішив” (І. Франко); “Den liebe ich **dämliche Gans** auch” (дослівно: якого я також кохаю як дурна) (Дірк Альверманн); “- Родная моя, **голубушка**, деточка моя, скажи, что с тобой” (А. Чехов);

“The wandering bard, who roams **as free** (вільний як жайворонок;
As the mountain lark that o’er him sings, приносить музику подібно
And, **like that lark**, a music brings” до жайворонка) (Томас Мур)

Укр. **голубко** та рос. **голубушка** використані в якості пестливих звертань, що часто зустрічаються також і в живому мовленні. В свою чергу укр. **яструб** та англ. **lark** демонструють випадки вживання слів у порівняннях, коли виявляються риси схожості, наприклад, між поведінкою птаха і людини. Нім. варіант **Gans** у сполученні **dämliche Gans** відображає зневажливе відношення до особи, оскільки інше його значення – недосвідчена, молода особа жіночої статі. Естетична значущість мовної одиниці, і зокрема слова, визначається, як правило, семантичним перетворюванням, явищем, у результаті якого мовний знак (слово) в контексті художнього твору набуває відмінного від загальнонародного вживання значення або відтінку значення. Виникають такі семантичні перетворення мовних одиниць під впливом естетичної функції мови [5: 108].

Універсальним є те, що думка завжди шукає своє мовне вираження, що кожній мові притаманний особливий спосіб вираження думки, що точного співпадання смислового обсягу лексичних одиниць різних мов не існує [14: 40]. Наприклад, нім. die Gans (гуска), крім позначення птаха, вживається також у розмовній мові як *’//blöde, dumme Gans* - недосвідчена, молода особа жіночої статі’ [D: III, 9372], а укр. гуска - *’//’Як з гуся вода* - нічого не впливає’, *’//’гусяча шкіра* - шкіра, покрита маленькими пухирцями, що з’являються у людини від холоду чи нервового збудження’ [СУМ: II, 198].

Слушною є думка, що відмінною рисою слова, що робить його основною одиницею мовної системи, є неоднорідність його смислового змісту, що складається у повнозначних слів із семантичних значущостей різного ступеня узагальненості [1: 60]. Якщо значення – це інваріант, відомий всім, зафіксований у словнику, то смисл виявляється на рівні мовленнєвого вживання слова і конкретизує при цьому значення. Так, **укр. голуб** вживається як символ миру: “Голуби миру з’явилися в усіх куточках мартенівського цеху” (Собко, Біле полум’я); **лелека** – як символ вірності: “Кохай мене, я твій завжди, незмінна подруга далека. Моя зажурена лелеко, прилинь сюди”! (Упенек, Вірші); **журавель** – “Тут інші журавля скакали, а хто од дудочки потів” (Котляревський), де мається на увазі сюжетний танець, в якому танцюючі зображують журавлів.

Розглянемо приклади з **нім. мови**: “Und er schrieb groBe *KrähenfüBe*, streute aus einer Büchse blauen Sand auf die Schrift” (Т. Манн, *Erzählungen*) (досл.: і він написав великі каракулі, висипав з банки блакитний порошок на літери). У даному випадку нім. **Krähe** (ворона) вжито у слові *KrähenfüBe* (досл.: воронячі лапки), де маються на увазі каракулі. Цікаво відзначити, що англ. відповідник **crow** у такому самому виразі *crow’s feet* (досл.: воронячі лапки) вживається як ‘сплетіння маленьких зморшок біля зовнішніх кутів очей’ [OALD: I, 206]. Подібна розбіжність вказує на різне сприйняття і вживання назви даного птаха при позначенні інших предметів. Розглянемо такий приклад: “Das sei eine weniger als zweistellige Zahl, worauf ein anderer SpaBvogel “Null, null” rief und den Heitererfolg damit hatte” (Т. Манн, *Erzählungen*) (досл.: це є менше ніж друге порядкове число, на що інший жартун викрикнув “нуль, нуль” і мав при цьому веселий настрій). Нім. **Vogel** (птаха) вживається як *SpaBvogel* (досл.: веселий птах), а саме *сміхотун, жартун*.

У певних випадках вживання в розмовній мові конкретної назви розкриває ставлення мовця до іншого: **укр. горлиця** – “Дівчино, *горлице*, коли б ти знала, якого жалю ти мені завдала! – подумав Микола, глянувши на Мокрину” (Нечуй - Левицький); **лебідь, перепел** - “Марусенько! Моя *лебідочко*,

зірочко моя, рибочко, *перепілочко!* – приговорював Василь” (Квітка – Основ’яненко). Т. Р. Кіаяк зазначає, що значення, яке складається з мовних регулярних смислів, які також претендують на відображення дійсності і для яких також характерні соціальна обумовленість, постійність, об’єктивність, конвенціональність, не охоплює всіх можливих смислів мовної одиниці або виразів, що реалізуються в мовленні. Тому, поряд з регулярними смислами, що входять до складу значення, розмежовуються також нерегулярні, що виявляються тільки в мовленні [3: 38].

Позначаючи певну реалію, слово може вживатися у фраземах і містити в собі певний смисловий відтінок. “У плані чисто лінгвістичному значення слова визначається його потенційно можливими сполученнями з іншими словами, що складають так звану лексичну валентність слова. Сукупність таких можливих сполучень слова фактично і зумовлює існування лексичного значення як об’єктивно існуючого явища чи факта системи мови” [2: 123]. Розглянемо деякі приклади: укр. гава ’//*піймати гаву* – пропустити що –небудь’ [СУМ: II, 8], зозуля ’як *та зозуля* - без пристановища, без притулку’ [СУМ: III, 678]; нім. der Storch ’//*der Storch hat sie ins Bein gebissen* (досл.: лелека вкусив її за ногу) – вона чекає (народила) дитину’ [D: VI, 2509], die Eule ’//*j – n zur Eule machen* (досл.: зробити з когось сову) – зробити когось об’єктом глузування’ [БНРС: I, 446]; рос. воробей ’//*Воробьиная ночь* – найкоротша ніч у році; літня грозова ніч із безперервними блискавками і розкатами грому’ [ССРЯ: II, 671], петух ’//*Пусть (красного) петуха* – про підпал, пожежу’ [ССРЯ: IX, 1114]; англ. duck ’*lame duck* (досл.: кульгава качка) – покалічена людина; корабель з розладом; бізнес чи комерційна організація у фінансовій скруті’ [OALD: I, 269]; hen ’//*hen – party* (досл.: куряча вечірка) – вечір тільки для жінок’ [OALD: I, 401].

Таким чином, наведені приклади підтверджують думку про те, що лексична сполучуваність є не стільки форма вираження нового смислу, скільки форма реалізації системного значення слова [1: 13]. Кожна складова фраземи містить у собі певні семи, які при необхідності поглибленого аналізу

розкривають іноді незрозумілий зовні смисловий зміст. “Лексичне поле покриває тільки частину понятійного, інша частина останнього покрита іншими лексичними полями” [11: 92].

У смислових неспівпаданнях знаходять свій відбиток різні концептуальні та мовні картини світу. При цьому відтінки смислу можуть бути як не дуже значними, так і призводити до зміни чи розширення уяви про даний денотат. “Тільки тоді, коли форма слова вжита “незвичайно”, наша увага буває повернута до можливих смислових розбіжностей” [4: 42]. Зустрівши слово в контексті, ми співвідносимо його із словом рідної мови, а в певному випадку зміст може бути зовсім іншим. При цьому можна підсвідомо виявити певну невідповідність і кращим помічником служитиме словник.

Список літератури

- 1.Аспекты семантических исследований /Ред. Н. Д Арутюнова, А. А. Уфимцева.– М.: Наука, 1980.
- 2.Звегинцев В. А. Семасиология.- М.: Изд – во Московского ун – та, 1957.
- 3.Кияк Т. Р. Мотивированность лексических единиц.- Львов: Вища школа, 1988.
- 4.Ладо Р. Лингвистика поверх границ культур //Новое в зарубежной лингвистике.- М.: Прогресс, 1989.- Вып. XXV (Контрастивная лингвистика).
- 5.Манакин В. Н. Эстетическая значимость языковых единиц //Русское языкознание.- К., 1985.- Вып. 10.
- 6.Медникова Э. М. Значение слова и методы его описания (на материале современного английского языка).- М.: Высшая школа, 1974.
- 7.Павел В. К. Лингвогеографические методы исследования номинации //Методы и приемы лингвистического анализа в общем и романском языкознании.– Воронеж: Изд – во Воронежского ун – та, 1988.
- 8.Павилёнис Р. И. Проблема смысла.– М.: Мысль, 1983.
- 9.Потебня А. А. Мысль и язык.– К.: СИНТО, 1993.

10. Проблемы семантической структуры и функционирования лексических единиц (на материале романо – германских языков) /Отв. ред. Р. В. Иванова.– Иваново, 1982.
 11. Проблемы синхронного и диахронного описания германских языков /Отв. ред. Б. В. Пупченко.– Пятигорск, 1975.
 12. Семчинський С. В. Семантична інтерференція мов.– К.: Вища школа, 1974.
 13. Шахнарович А. М., Н. М. Юрьева К проблеме понимания метафоры //Метафора в языке и тексте /Отв. ред. В. Н. Телия.- М.: Наука, 1988.
 14. Швачко К. К., Терентьев П. В. и др. Введение в сравнительную типологию английского, русского и украинского языков.– К.: Вища школа, 1977.
- БАРС – Большой англо – русский словарь в 2 – х т. т.- М.: Русский язык, 1977.
- БНРС – Большой немецко – русский словарь.– М.: Советская энциклопедия, 1969.
- ССРЯ - Словарь современного русского литературного языка: в 17 томах.- Москва- Ленинград: Изд - во Академии наук СССР, 1951-1965.
- СУМ - Словник української мови: в 11 т. т. /Гол. ред. І. К. Білодід.- К.: Наукова думка, 1970 - 1980.
- D - Duden. Das GroBe Wörterbuch der deutschen Sprache: in 6 Bänden.- Wien/Zurich: Dudenverlag, 1977 - 1981.
- OALD - Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English /A. S. Hornby with A. P. Cowie.- Moscow: Russian language publishers,- Oxford: Oxford University Press, 1982.
- W – Webster’s Third New International Dictionary with Seven Language Dictionary Encyclopedia Britannica: Copyright, 1976.